

Siyasi Şiddet Psikolojisi

Emma Goldman

1917

Siyasi şiddetin psikolojisini çözümlmek yalnızca son derece zor değil aynı zamanda çok da tehlikelidir. Bu tür bir konuyu anlaşılır kılmaya çalışmak, kişinin doğrudan konuya sempati uyandırmakla suçlanmasına yol açabilir. Diğer bir ifadeyle, Suikastçıya (Attentater)¹ insanların sempati duymasını sağlamak, olası bir işbirlikçi olarak gözükme riskini doğurur. Bununla beraber, insanlardaki acının kaynağına bizi yakınlaştıran ve onun en mantıklı çözümünü anlamamıza yarayan şey yalnızca akıl ve sempatidir.

İlkel insan, doğal kuvvetlerden habersizdi, yaklaşacakları anı endişe ile beklerdi, onu tehdit eden tehlikelerden sakınırdı. İnsanlar doğanın fenomenini anlamayı öğrendiklerinde, doğanın, yaşamı yıkıcı ve büyük kayıplar verici etkisinin yanında, rahatlık ve huzur verici bir yanının da olduğunu anladılar. Araştırmacı bir uzman için, toplumsal ve ekonomik yaşamımızda siyasi şiddet eylemleriyle yerlerini alan güçlerin, atmosferdeki fırtına, şimşek gibi yıkıcı olaylarla benzerliği görünür olmalıdır.

Bu görüşlerin doğruluğunu tam anlamıyla kavrayabilmek isteyen kişi toplumsal yanlışlıklarımızın değerini güçlü bir biçimde hissetmelidir, kalbi milyonlarca insanın her gün katlanmak zorunda oldukları acı, hüznün ve umutsuzlukla beraber atmalıdır. Ger-

¹ Attentater'I metin boyunca suikastçı olarak karşıladık-çn.

çekten de, insanlığın bir parçası haline gelmedikçe, insan ruhunda biriken mutlak kızgınlığı, fırtınayı kaçırmaz hale getiren, alev alan, dalgalanan tutkuyu zayıfça dahi anlayamayız.

Cahil kitleler, bizim toplumsal ve ekonomik adaletsizliklerimize karşı bir şiddet protestosu uygulayan insana; bir suçlu, yaşamı yıkmaktan ve kanla banyo yapmaktan hoşlanan kalpsiz bir canavar, ya da sorumsuz bir çılgın gibi bakarlar. Oysa hiçbir şey gerçekten bu denli uzak değildir. Ancak şu biliniyor ki, bu insanların kişilikleri üzerine çalışmış ya da onlarla sıcak temas kurmuş olan herkes, bu insanların; kendilerini bizim toplumsal suçlarımızın bedelini ödemek zorunda hisseden, çevrelerindeki yanlışlıklara ve adaletsizliklere karşı aşırı duyarlı kişiler olduklarını saptamıştır. Toplumsal suçluların psikolojisini tartışan en ünlü yazarlar ve şairler onlar için en büyük övgü sözcüklerini kullanmaktan kaçınmamışlardır. Hiç kimse bu yazar ve şairlerin şiddeti önereceğini, ya da şiddet eylemlerini onaylayacağını öne sürebilir mi? Elbette hayır. Onlarınkisi her şiddet eyleminin arkasında yaşamsal bir neden olduğunu bilen araştırmacı uzmanın tutumuyla benzerlik gösterir.

Björnstjerne Björnson, İnsan Gücünün Ötesinde'nin ikinci bölümünde, çağdaş şehitlerin, inançlarını kanlarıyla ödeyen ve ölümü bir gülümse-

meyle karşılıyan Anarşistler olduğu olgusuna vurgu yapar, çünkü onlar, İsa'nın inandığı gibi yürekten, şehitliklerinin insanlığı kurtaracağına inanırlar.

Fransız romancısı Franęois Coppé, Suikastçının psikolojisini incelerken kendini şöyle ifade eder:

“Vaillant'ın idamıyla ilgili ayrıntıları okumak beni düşünceli bir halde bıraktı. Onu boynunu iplere geçirirken, sert adımlarla yürürken, istencini katılaştırırken, tüm enerjisini toplarken, ve, gözleri bıçağa dikili olarak lanetleyici sözlerini son kez topluma haykırırken tasarladım. Ve, kendime rağmen, bir başka gösteri ansızın zihnimde uyandı. Sirkin dikedörtgen alanında birbirleriyle itişen, birbirinin üzerine çıkan bir grup kadın ve erkek gördüm, ve binlerce gözün bakışı altında, geniş amfiteyatronun tüm basamaklarından o korkunç çığlık yükseldi: Ad Leones! Ve, aşağıda, vahşi hayvanların kafesleri açılıyordu.

“İdamın gerçekteşeceğine inanmamıştım. Birincisi, hiçbir kurban şimdiye dek öldürülmemişti, ve sonuçsuz kalan bir suç için en yüksek derecede şiddet içeren bir cezayı uygulamamak eskiden beri uyulan bir gelenektir. Ardından gelen bu suç, her ne kadar kasıt açısından korkunç olsa ve soyut bir fikirden doğsa da, yansızdı. Adamın geçmişi, terkedilmiş çocukluğu, zorlu yaşamı, onun lehine bir savunma gibiydi. Bağımsız basında onun le-

hinde yüksek sesli ve uzduilli sesler duyuldu. Hiçbir küçümseme olmaksızın ‘Katıksız bir yazınsal bakış açısı’ diyorlardı. Bu, öte yandan, sanatçılar için bir onurdu, ve darağacından ne denli nefret ettiklerinin bir göstergesiydi.”

Zola ise, *Germinal* ve Paris’inde, sistemimize karşı şiddetli bir çıkışla kendi yaşamlarına ait bölümü sona erdiren bu insanların duyarlılıklarını ve inceliklerini, acı çeken insanlığa duydukları derin sempatiyi tanımlar.

Suikastçının psikolojisini en iyi anlayanlardan biri olan *Une Psychologie du Militaire Professionnel* adlı yetkin çalışmanın yazarı Bay Hamon da şu açık sonuçlara varmıştır:

“Zihin yapısı yaygın ruhsal karakteristiklerin bir toplamı olan ideal anarşist tipini düşünmemizi ussal yöntemle desteklenen pozitif yöntem sağlıyor. Her anarşist bu ideal tipi kendisini diğer insanlardan ayırt etmeye yetecek derecede paylaşır. Öyleyse, tipik anarşist, şöyle tanımlanabilir: Egoistik veya bireysel güçlü bir özgürlük sevgisiyle donanmış, büyük bir merak ve canlı bir bilme arzusuna sahip, isyan ruhunun birden fazla biçimiyle—direnme, araştırma, eleştirelilik, yenilik— algılanabilen bir adam. Bu özelliklere ek olarak başkalarına karşı ateşli bir sevgi, son derece gelişmiş bir ahlaki duyarlılık,

derin bir adalet duygusu, ve misyon coşkunluğu aşılarmışlık.”

Yukarıdaki karakteristiklere, diyor Alvin F. Sanborn, Şu değerli nitelikler eklenmelidir: ender görülen bir hayvan sevgisi, yaŐamdaki tüm sıradan ilişkilerde öne çıkan bir tatlılık, davranışlarda olağanüstü bir ölçülülük, tutumluluk ve düzenlilik, hatta zaman zaman yaşamın bile azıyla yetinme, ve tartışmasız bir yüreklilik.²

“Sokaktaki adamın, Anarşistlere ya da yakın zamanda işlenmiş bazı suçların bir sonucu olarak o anda onlar için bete noir olan herhangi bir partiye söverken genelde unuttur gözüktüğü su götürmez bir gerçek vardır. Bu tartışılmaz olgu, insan öldürmeye yatkın öfkenin, çok eski zamanlardan beri, kışkırtılmış ve umutsuz sınıfların ve kışkırtılmış ve umutsuz bireylerin türdeşlerinde gördükleri ve hoşgörü gösteremeyeceklerini hissettikleri yanlışlıklara bir yanıtları olduğudur. Böylesi eylemler şiddetin şiddetle geri tepmesidir, ister saldırgan ister acımasız olsun; bunlar zorbalığa uğramışların ve öfkelenirilmiş insan doğasının zamanı, mekanı ve yaşamı solumak için verdiği son çaresiz mücadelesidir. Bunların kökeni herhangi bir özel kanıda değil, insanın kendi doğasının derinliklerinde yatar.

² Paris ve Toplumsal Devrim.

Siyasi ve toplumsal tüm tarihin yönü, bu olgunun kanıtlarıyla döşenmiştir. Daha fazla ileri gitmemek için son elli yıl içerisinde kendini şiddetin içinde bulmakla en fazla adı çıkmış üç siyasi partiyi ele alalım: İtalya'da Mazziniciler, İrlanda Fenianlar ve Rusya'da Teröristler. Bu insanlar Anarşist miydiler? Hayır. Her üçü de aynı siyasi görüşe mi sahipti? Hayır. Mazziniciler cumhuriyetçiydi, Fenianlar siyasi ayrılıkçı, Ruslar da Sosyal Demokrattı. Ancak her üçü de farklı koşullardan aynı korkunç isyan biçimine doğru sürüklendiler. Ve partilerden ayrı olarak benzeri biçimde davranan insanlara bakıp da, katıksız çaresizlik tarafından toplumsal içgüdülerinin tersine açıkça şiddetle davranmaya doğru kışkırtılan ve sürüklenen insanların sayısını gördüğümüzde donakalırız.

“Şimdi Anarşizm toplumda yaşayan bir güç haline geldiği için, benzeri eylemler, diğerlerinin yanı sıra Anarşistler tarafından da yapılıyor. Çünkü herhangi bir yeni inanç, hatta bugüne dek kabul edilmiş en gerçekten barışçıl ve insancıl insan düşüncesi dahi, dünyaya ilk gelişinde dünyaya barış değil kılıç getirmişti; doktrindeki şiddet içeren ya da toplumsala karşı herhangi bir şey yüzünden değil; basitçe herhangi bir yeni ve yaratıcı fikrin kabul etse de reddetse de insan zihninde uyandırdığı maya yüzündendi bu. Ve, bir yandan tüm çıkar çevrelerini tehdit

eden, öte yandan varolan yanlışlıklara karşı yürütülecek bir mücadeleyle kazanılacak özgür ve soylu bir yaşam tasarımını taşıyan bir Anarşizm kavrayışının en azılı baskıyı doğuracağı ve eski kötülüğün tüm acımasız gücüyle yeni bir umudun gürültülü patlayışı arasında şiddet içeren bir bağ kuracağı kesindir.

“Perişan yaşam koşulları altında, daha iyi şeylerin olasılığına dair herhangi bir görüş, şuanki sefaleti daha da hoşgörülmez kılıyor, acı çekenleri yazgılarını değiştirmek için en enerji dolu mücadeleleri vermeye kışkırtıyor, ve bu mücadeleler yalnızca daha keskin sefaletle sonuçlandığında, geriye kalan katıksız bir çaresizlik oluyor. Örneğin, bizim şuanki toplumumuzda, sömürülen, yaşamın nasıl olabileceğini ve nasıl olması gerektiğini görebilen ücretli bir işçi, sürekli aşırı çalışmayı ve varoluşundaki sefaleti tümüyle hoşgörülemez bulur; ve hatta yapabileceğinin en iyisini yapmayı sürdürmek konusunda kararlılığı ve yürekliliği varsa, ve yeni fikirlerin daha iyi günlerin yolunu açmak için topluma sızmasını umuyorsa, salt bu tür düşünceleri olduğu ve bunları yaymaya çalıştığı için patronlarıyla arasında zorluklar çıkar. Binlerce Sosyalist, ve neredeyse tüm Anarşistler yalnızca görüşleri yüzünden bazen işlerini yitirmişler bazen de iş sahibi olma şanslarını yitirmişlerdir. Sadece özel bir konuda yetenekli olan zanaatçi, gayretli bir propagandacı olsa da, sürekli iş bulmayı umabi-

lır. Peki beyni yeni fikirlerin heyecanıyla etkin bir biçimde çalışan, aşırı çalışan ve acı çeken insanların aydınlanması için gözlerinin önünde yeni bir umut beliren, kendisinin ve sefalet içinde yaşayan arkadaşlarının çektiği acıların kaderin suçu olmadığı ama başka insanların adaletsizliğinden kaynaklandığı bilgisini edinmiş bir insanın başına ne gelir –kendisi bizzat açken, bunların onu daha da açlığa sürükleyeceğini gören bir insana ne olur? Böylesine kötü bir durumda kalan bazı mizaçlar, hiçbir biçimde az toplumsal veya az duyarlı olmayanlar, şiddete dönerler, ve şiddetlerinin toplumsala karşı değil toplumsal olduğunu hissederler, ve nasıl ve ne zaman vurabilirlerse o zaman vurduklarında kendileri için değil insan doğası için, kişilikleri yağmalanmış ve zorbalığa uğramış olanlar için, ve acı çeken arkadaşları için vurduklarını hissederler. Ve bizler, bizzat bu berbat koşulları yaşamayanlar, kenarda dikilip soğukça Öfkelerin ve Kaderlerin çaresiz kurbanlarını ayıplamalı mıyız? Destansı bir kendini adamayla davranan, yaşamlarını protesto için gözden çıkaran bu insanları zalimler diyerek yermeli miyiz, üstelik daha az toplumsal ve daha az enerji dolu mizaçların adaletsizliğe ve yanlışlıklara karşı acınası bir boyuneğme ile korkuyla yerlerde sürüneceklerini bildiğimiz halde? Bu insanları; uyumlu ve masumca barışçıl bir toplumda öldürme arzusuyla sağa sola saldıran nefret

canavarları olarak damgalayan cahil ve insanlıktan uzak protestoya mı katılmalıyız? Hayır! Biz Matabele katliamları için özür dileyenlere, insan asmaları ve bombardımanları duygusuzca kabullenenlere, saçma biçimde abartılmış gelebilecek denli kinle cinayetden nefret ederiz, ancak biz bu tür cinayet veya cinayete teşebbüs davalarında, incelemelerimiz ışığında, acımasız adaletsizliğin tüm sorumluluğunun şu anki suç işleyenlerin edimlerine yıkıldığını ilan ederiz. Bu tür cinayetlerin suçu, insan soyunu umutsuzluğa sürükleyen toplumsal koşulların devamına bile bile ya da soğuk bir aldırışsızlıkla yardım eden herkesde yatar. Tüm yaşamını canı pahasına türdeşlerinin hatalarını protesto etmek için düzenlediği bu girişime adanmış insan, protestosuyla kendi yaşamının yanı sıra başka yaşamları da sürükleyebilir, zorbalığın ve adaletsizliğin aktif ve pasif taşıyıcılarıyla karşılaştırıldıkta bir azizdir. Hadi bırakalım da toplumdaki günahsız kişi ona ilk taşı atsın.”³

Bugünlerde her siyasi şiddet eyleminin Anarşistlere bağlanması tümüyle şaşkıncı sayılmaz. Bununla beraber Anarşist harekete yakın olan herkes için bilinen bir olgudur; kapitalist basından kaynaklanan ya da onun kışkırttığı –tabii eğer doğrudan polis tara-

³ Londra’daki Freedom Grubu tarafından yayımlanmış bir kitapçıktan. .

findan işlenmemişse– ve Anarşistlerin zor durumda kalıp acılarıyla karşılaştıkları bir dolu eylem vardır.

Yıllarca İspanya'daki tüm şiddet eylemlerinden Anarşistler sorumlu tutuldu, ve vahşi hayvanlar gibi avlanıp, hapishanelere atıldılar. Daha sonra bu suçları işleyenlerin Anarşistler değil polis memurları olduğu ortaya çıktı. Skandal o derece yaygınlaştı ki tutucu İspanyol gazeteleri, daha sonraları ölüme mahkum edilen ve idam edilen, çete-lideri Jean Rull'un tutuklanmasını ve cezalandırılmasını talep etmeye başladılar. Dava sırasında aydınlığa kavuşan ve sansasyon yaratan tanıklıkta, Polis Komiseri Momento uzun zamandır gerçekleştirilen pek çok eylemle Anarşistlerin hiçbir ilgisi olmadığını açıklamak zorunda kaldı. Bu, aralarında Komiser Tressol'un da yer aldığı bir dizi polis yetkilisinin işten çıkarılmasıyla sonuçlandı, ve Komiser Tressol bunun intikamını almak üzere bomba atan polislerin arkasında onlara ödüller veren ve onları koruyan çok daha yüksek konumlarda insanlar bulunduğunu açıkladı. Bu Anarşist komploların nasıl yapıldığı konusundaki çarpıcı örneklerden biridir.

Amerikan polisinin, Avrupalı meslektaşları denli acımasız, insanlıktan uzak ve kurnaz oldukları gibi aynı rahatlıkla yalan da söyleyebilecekleri birden çok olayla kanıtlanmıştır. Haymarket Olayı diye bilinen 11 Kasım 1887'yi anımsatmak bizim için yeterlidir.

Davaya yakın olan herkes Chicago’da hukuki bir cinayete kurban giden Anarşistlerin; yalancı, kana susamış bir basınla zorba bir polis komplosunun kurbanları olarak öldüklerinden kuşkulabilir. Yargıç Gary’nin kendisi şöyle dememiş miydi: “Haymarket bombalamasına karıştığımız için değil, ama sizler Anarşist olduğunuz için, şu anda davadasınız.”

Vali Altgeld’in Amerika’nın şerefine sürülmüş bu lekeye ilişkin yansız ve titiz çözümlemesi de Yargıç Gary’nin insanlık dışı yaklaşımını doğrular. Altgeld’i üç Anarşistten özür dilemeye ikna eden de bu olmuştu ve böylece dünyadaki özgürlüğü seven herkesin saygısını kazanmıştı.

6 Eylül 1901 trajedisine yaklaşırsak toplumsal kuramın bir siyasi şiddet eyleminden ne denli az sorumlu olabildiğini gösteren en çarpıcı örneklerden biriyle karşılaşırız. “Bir Anarşist olan Leon Czolgosz, Emma Goldman’ca eyleme kalkışması için kışkırtılmıştır.” Zaten Goldman, doğmadan önce de şiddeti kışkırtmamıştıydı, ve öldükten sonra da kışkırtmayı sürdürmeyecek mi? Anarşistler sözkonusu olduğunda herşey olasıdır.

Bugün, trajediden dokuz yıl sonra bile, Emma Goldman’ın olayla hiçbir ilgisi olmadığı yüzlerce kez kanıtlanmış olmasına ve Czolgosz’un kendini anarşist olarak tanımladığını belirten hiçbir tanık olmasına karşın, polis tarafından uydurulan ve basın

tarafından yayılan aynı yalanla karşı karşıya geliyoruz. Ne Czolgosz'u bu ifadeyi kullanırken görmüş herhangi bir canlı var ne de çocuğun suçlamayı hak ettiğine dair tek bir yazılı sözcük. Hiçbir şey yok ama, en basitinden neden sonuç ilişkisini dahi şimdiye dek çözememiş olan cahillik ve delicesine isteri var.

Özgür bir Cumhuriyetin Başkanı öldürüldü! Suikastçının deli olmasından ya da eylem için kışkırtılmış olmasından başka ne nedeni olabilir bunun?

Özgür bir Cumhuriyet! Bir söylence nasıl kendini kurar, nasıl aldatmayı, kandırmayı, kısmen eğitilmiş kişileri bile rezil saçmalıkları karşısında körleştirmeyi başarır. Özgür bir Cumhuriyet! Ve böylece otuz yılı aşkın bir süredir, küçük bir grup asalak, başarıyla Amerikan halkını soyuyor, ve bu ülkenin atalarınca kurulmuş her erkeğe, kadına ve çocuğa “yaşam, özgürlük ve mutluluk” garantileyen temel ilkeleri çiğniyor. Otuz yıldır, büyük işsizler ordusunu, sonuçsuz kalan bir iş arayışıyla ülkeyi doğudan batıya, kuzeyden güneye kateden açları, evsizleri, kısaca insanlığın dostu olmayan kısmını kalabalıklaştırmak yoluyla, işçiler kitlesinin çoğunluğunun sırtından varsılıklarını ve güçlerini arttırıyorlar. Yıllardır evlerin bakımı ufaklıklara terkedilmiş durumda, çünkü o sırada anne babalar salt acınacak derecede düşük bir ücret için yaşamlarını ve kuvvetlerini tü-

ketmekte oluyorlar. Otuz yıldır, kızkardeşleri de yoz fabrika çevrelerinde zulüm görürken, Amerika'nın güçlü kuvvetli erkek çocukları endüstri savaşının savaş meydanında kurban ediliyorlar. Uzun ve usandırıcı yıllar boyunca, bu ulusun sağlığını, dinçliğini ve gururunu baltalama süreci, mirasın dışında bırakılanlardan ve ezilenlerden fazla bir protesto görmeden sürüp gitti. Başarı ve zaferle kendinden geçen, "bizim özgür ülkemiz" in parababaları, bozulmuş ve çürümüş Avrupalı tiranlarla iktidarın üstünlüğü için yarışmak konusundaki kalpsiz ve suçlu çabalarında gitgide daha da küstahlaştılar.

Yalancı basından kendini beğenmişin biri Leon Czolgosz'un yabancı olduğunu yineledi. Oysa çocuk, onu "benim ülkem/tatlı özgürlük ülkesi" ninnileriyle uyutan kendi özgür Amerikan toprağımızın bir ürünüydü.

Kim bu Amerikan çocuğunun, kendisi inançla ulusun ölümünü onurlandırırken kaç kez Dört Temmuz kutlamalarına, ya da Madalya Günlerine katıldığını söyleyebilir? Kim bilebilir, belki o da "ülkesi ve onun özgürlüğü için savaşmak" istiyordu, ta ki kendisinin bir ülkesi olmayanlara, ürettikleri herşey ellerinden çalınarak alınanlara ait olduğunu ve gençlik hayallerindeki özgürlük ve bağımsızlığın bir kaba güldürü olduğunu anladığından beri. Zavallı Leon Czolgosz, senin suçun çok duyarlı bir toplumsal bi-

linçten kaynaklanıyordu. İdealsiz ve beyinsiz Amerikalı kardeşlerinin tersine, ideallerin banka hesabından ve göbeğinden yükseklerdedi. Davada etrafına üşüşen gürültücü kalabalık arasından yalnız bir kişiyi –gazeteci bir kadını- senin çevrene tümüyle yabancı bir hayalciyi etkilemiş olmana aldırma. Senin büyük, düşleyebilen gözlerin, yeni ve görkemli bir şafağı farketmiş olmalı.

Şimdi, polis kaynaklı Anarşist suikastlarına yeni bir örnek verecek olursak. Şu kana bulanmış Chicago kentinde, Polis Şefi Shippy'nin yaşamına Averbuch adlı genç bir adam kasteder. Anında dünyanın dört bir yanına Averbuch'un bir anarşist olduğu ve anarşistlerin eylemden sorumlu oldukları çılgılığı yayılır. Anarşist fikirleri savunduğu bilinen herkes yakından izlenir, bir grup insan tutuklanır, anarşist bir grubun kitaplığına el konur, ve tüm toplantılar yasaklanır. Söylemeye gerek yok, gene eylemden sorumlu sayıldım. Açıkça Amerikan polisi beni gizli güçlerle ilişkilendirerek onurlandırdı. Averbuch'u tanıımıyordum, doğrusu, daha önce adını hiç duymamıştım, ancak astral bedenim onunla beraber “komplo kurmuş” olabilirdi. Ancak polis mantıklı ya da adaletli olmakla ilgilenmez. Bütün aradıkları davayla ilgili mutlak cehaletlerini gizleyecek siyasi şiddetin psikolojisine dair bir hedeftir. Averbuch bir Anarşist miydi? Bununla ilgili hiçbir olumlu kanıt

yok. Ülkeye geleli üç ay olmuştu, dili bilmiyordu, ve öğrenebildiğim kadarıyla, Chicago'lu Anarşistlerce tanınmıyordu.

Onu bu eyleme iten neydi? Averbuch, pek çok Rus göçmen gibi, Amerikanın söylencesel özgürlüğüne kuşkusuz inanıyordu. İlk vaftiz törenini işsizler kuyruklarının insanlık dışı yaygınlığındaki polis da-yağında yaşadı. Daha sonra bir ekonomik efendi bulmak için giriştiği boşuna çabalarda Amerikan fırsatlar dünyasını ve eşitliğini tecrübe etti. Kısaca, şanlı topraklardaki üç aylık bir kısa konukluk dünyanın her yerinde mirastan mahkum edilenlerin aynı konomda yaşadıkları olgusuyla onu yüz yüze getirmeye yetti. Kendi ülkesinde büyük olasılıkla yoksulluğun yasa tanımadığını öğrenmişti –ve şimdi burada da Rus polisiyle Amerikan polisi arasında bir fark olmadığını öğrendi.

Araştırmacı uzman için Czolgosz ya da Averbuch'un eylemlerinin pratik olup olmadığı yıldırımli bir fırtınanın pratik olup olmadığından daha fazla sorun değildir. Sözde özgür bir Cumhuriyette hayvanca dövülen masum kurbanların oluşturduğu manzara, ve alçaltıcı, ruh yıkıcı ekonomik mücadele, erkeklerin ve kadınların düşünceleri ve duyguları üzerinde kaçınılmaz biçimde etki yapacak olan, ve Czolgosz ile Averbuch gibi adamların aşırı heyecanlı, öfkeli ruhlarındaki dinamik kuvveti tutuşturacak

kıvılcımı çakan şeydi. Hiçbir zorbalık, hiçbir takip, veya hiçbir baskı, bu toplumsal fenomeni durduramaz.

Bununla birklikte, tanınmış Anarşistlerin hiç şiddet eylemine kalkışıp kalkışmadıkları sık sorulan bir sorudur. Elbette kalkışmışlardır, ve her zaman eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Benim tartışmak istediğim şey, onları eyleme zorlayan şeyin Anarşizmin öğretisi değil ama daha çok onların duyarlı doğaları için yaşamı dayanılmaz hale getiren koşulların korkunç baskısı olduğudur. Apaçık ki, Anarşizm, ya da insanı bilinçli bir toplumsal birim haline getiren herhangi bir toplumsal kuram, başkaldırı için bir maya yerine geçer. Bu sadece bir iddia değil, ama tüm deneylerle doğrulanan bir olgudur. Bu sorunla ilgili durumların daha yakından incelenmesi daha sonra benim konumumu netleştirecektir.

Son yirmi yılda gerçekleşen en önemli Anarşist eylemleri ele alalım. Tuhaf gözükebilir ama, en önemli siyasi şiddet eylemlerinden biri 1892 Homestead grevleriyle bağlantılı olarak burada, Amerika'da yaşandı.

O tarihi günlerde, Carnegie Çelik Şirketi Demir Çelik İşçileri Birliği'ni yıkmak için bir komplo düzenledi. Bu demokratik görev o zamanlar şirketin yöneticisi olan Henry Clay Frick'e emanet edilmişti.

Frick, kömür yörelerindeki terör saltanatı sırasında başarıyla uyguladığı gibi sendikayı yıkmak için gerekli siyaseti izlemekte hiç zaman yitirmedi. Barış görüşmeleri bilinçli olarak uzatılırken, Frick gizlice askeri hazırlıkları, Homestead Çelik İşçileri'ne yapacak takviyeyi, keskin nişancılar için hazırlanmış boşluklar içeren dikenli tellerle kaplanmış yüksek tahta bir çitin dikilmesini denetliyordu. Ve ardından, tam geceyarısında, alalacele çelik işçilerinin korkunç kıyımını gerçekleştirecek kiralık Pinkerton katillerinden oluşan ordusunu Homestead'e sızdırmaya girişti. Pinkertonların açtığı ateşle vurulan onbir kurbanın ölümüyle tatmin olmayan Henry Clay Frick, iyi hıristiyan ve özgür Amerikalı, kadınları ve çocukları zorla perişan haldeki Şirket evlerinden dışarı sürükleyerek doğrudan savunmasız eşlerin ve çocukların avlanmasına başladı.

Bütün ülke bu insanlıkdışı zorbalıklar üzerine ayağa kalkmıştı. Frick'i fazla ileri gitmemek için istifaya davet eden yüzlerce protesto sesi yükselmişti. Evet, yüzlerce insan protesto etti, -bir kişi sinekleri kovalamaya itiraz ederken. Homestead'deki kıyımı edimsel olarak yanıtlayan bir tek kişi oldu – Alexander Berkman. Evet o bir anarşistti. Bununla övünüyordu, çünkü anarşizm tinsel özlemleriyle dünya arasındaki uyumsuzluklarla başedebilmesini sağlayabilen tek güçtü. Bununla beraber Alexander Berk-

man'ın eylemine, Henry Clay Frick'in canına kastetmesine yol açan, anarşizm değil onbir çelik işçisinin acımasız kanlı kıyımıydı.

Avrupalı siyasi şiddet eylemlerinin kaydı, duyarlı insanlar üzerinde çevrenin etkisini gösteren çok sayıda ve çarpıcı örnek sergiler.

1894'de Paris'teki Millet Meclisini bombalayan Vaillant'ın dava konuşması, benzeri eylemlerin psikolojisiyle ilgili gerçek bir anahtar sunuyor:

“Baylar, birkaç dakika içinde son hamlenizi yapacaksınız, ancak sizin verdiğiniz hükmü dinlerken ben de en azından mevcut toplumu, bir tek insanın binlerce aileyi doyuracak denli parayı harcarken görülebileceği şu lanetli toplumu; yüzbinlerce talih-siz insan köpeklere bile çok görülmeyen ekmekten yoksunken, ve yaşamsal gereksinimlerini karşılayamadıkları için topluca intihar eden aileler varken az sayıda bireyin tüm toplumsal varlığı kendi tekeline tutmasına izin veren şu alçak toplumu yaralamış olmanın doyumuna ereceğim.

“Ah, beyler, keşke yönetici sınıflar talih-sizlerin arasına karışabilseydi! Fakat hayır, onlar talih-sizlerin istemlerine kulaklarını tıkamayacak ve yeğliyorlar. Sanki bir felaket onsekizinci yüzyılın krallığı gibi onları da, kendilerini yutacak; açların haykırıışlarına sağır kalanlar, kendilerinin üstün bir öze ve kendilerinden aşağı olanları sömürme hakkına

sahip olduklarına inananlar için üzüntü kaynağı olacak bir uçuruma doğru sürüklenmeye zorluyor. Halkın artık usyürütmeyi bırakacağı zamanlar geliyor; fırtına gibi ayaklanacaklar ve sel gibi akıp süpürecekler. Ardından mızraklara oturtulmuş kanlı başlar göreceğiz.

“Sömürülenlerin arasında, beyler, iki türden insan vardır. Bir kısmı, ne olduklarının ve ne olabileceklerinin farkında değildir, yaşamı olduğu gibi sorgulamadan kabul eder, köle olmak için yaratıldıklarına inanır, ve emeklerinin karşılığında onlara verilen az bir payla yetinirler. Ama diğerleri, tersine, düşünürler, çalışırlar, ve onlar toplumsal adaletsizlikleri keşfederler. Eğer herşeyi açık olarak görüyorlarsa ve başkalarının çektiği acılar onlara da acı veriyorsa, bu onların suçu mu sayılmalıdır? Ardından kendilerini mücadeleye atarlar, ve halkın istemlerinin taşıyıcıları olurlar.

“Baylar, ben bu ikinci gurupta yeralanlardan biriyim. Her nereye gittiysem, sermayenin boyunduruğu altında eğilen talihsizler gördüm. Heryerde kan gözyaşlarının akmasına neden olan aynı yaraları gördüm, uygarlığın acılarından bitkin düşmüş olanların palmiye ağaçlarının gölgesinde dinleneceklerini ve doğanın tadını çıkaracaklarını haklı olarak zannettiğim Güney Amerika'nın uzak yerleşim bölgelerinde bile durum aynıydı. Üstelik, orada bile, sermayenin

talihsiz paryaların kanlarının son damlasını emmek için vampir gibi yaklaştığını gördüm.

“Daha sonra Fransa’ya döndüm, benim payıma düşen berbat acılar içindeki ailemi görmekti. Bu bardağı taşıran son damla oldu. Acı çekmekle ve korkaklıkla dolu yaşamı taşımaktan yorgun düşmüştüm ve toplumsal mutsuzluktan birinci derecede sorumlu olanlara bu bombayı fırlattım.

“Benim attığım bombanın parçalarıyla vurulanların yaraları dolayısıyla suçlanıyorum. Geçerken şunu söylememe izin verilsin, eğer burjuvazi Devrim sırasında katliamlar gerçekleştirmeseydi, şimdi hala aristokrasinin boyunduruğu altında yaşıyor olabilirlerdi. Öte yandan, Tonquin, Madagaskar ve Dahomey’de öldürülenleri ve yaralananları; fabrikalarda, madenlerde, sermayenin öğütücü gücünün hissedildiği her yerde ölen binlerce, hatta milyonlarca talihsizi düşünün. Ayrıca açlıktan ölenleri ekleyin, ve bizim milletvekillerimizin uzlaşmalarıyla beraber düşünün tüm bunları. Bana yüklenen suçlamaların bunların yanında ne denli hafif kaldığını göreceksiniz.

“Suçlardan birinin varlığının diğerini yok etmediği doğru, ama, herşey bir yana, biz yukarıdan aldığımız darbeleri savunma amaçlı yanıtlamıyor muyuz? Kendimi halkın istemlerinin doğrulanması için konuşmakla sınırlamam gerektiğini çok iyi

biliyorum. Ama ne bekleyebilirsiniz ki! Sağırlara duyurabilmek için çok yüksek bir ses gerek. Epey uzun zamandır bizim seslerimizi hapsedmeyle, ipe çekmeyle, yaylım ateşiyle yanıtlıyorlar. Bir hata yapmayın; benim patlayan bombam yalnızca asi Vaillant'ın haykırışı değildi, ama haklarını savunan ve yakında sözlerine eylemler de ekleyecek olan tüm bir sınıfın haykırışıydı. Emin olun, boşu boşuna yasalar çıkaracaklar. Düşünürlerin fikirleri durmayacak, aynı geçen yüzyılda, hükümet güçlerinin Diderot'ların ve Voltaire'lerin halk arasında özgürleştirici görüşleri yaymalarını engelleyememesi gibi, aynı biçimde şimdiki hükümetler de Reclus'un, Darwin'lerin, Spencer'ların, Ibsen'lerin, Mirbeau'ların kitleleri cehalet içinde tutan önyargıları yok edecek özgürlük ve adalet fikirlerini yaymalarını engelleyemeyecek. Ve talihsizlerce sevgiyle karşılanan bu fikirler bende olduğu gibi isyan eylemlerinin çiçeklenmesine yol açacak, ta ki yetke tümüyle yok olana, herkes özgürce kendi seçtiği gibi örgütlenene, herkes kendi emeğinin ürününden zevk alabilecek hale gelene, bilimler üzerine çalışmak ve türdeşlerini sevmekten başka arzusu olmayan insanların uyum içinde yaşamasına izin verecek biçimde önyargı denilen manevi illetler yok olana değin.

“Sözlerimi, beyler, şunu söyleyerek tamamlamak istiyorum; böylesi adaletsizliklerin görüldüğü bir

toplum, yoksulluklar, her köşe başında rastlanan fahişelik yüzünden her gün intiharlar yaşanırken, –başlıca anıtları kışlalar ve cezaevleri olan bir toplum– böylesi bir toplum en kısa zamanda eleniyor olmanın acısını da çekerek ve o hızla dönüşmelidir. Bu dönüşüm için ne olursa olsun emek harcayanlara seslenmelidir! Yetkeyle düellom sırasında bana rehberlik eden fikir bu oldu, ve bütün yaptığım bu düello içerisinde kendi atışımı yapmak ve düşmanımı yaralamak oldu, şimdi de atış yapma sırası karşı tarafta.

“Şimdi, beyler, verebileceğiniz ceza benim için fazla farketmiyor, çünkü bu topluluğa us gözüyle baktığımda, sizi görünce gülümsemekten kendimi alamıyorum, madde içinde yitmiş atomlar gibi, ve yalnızca omuriliğinizde bir uzantıya sahip olduğunuz için uslamlayarak, adamlarınızdan birini yargılama hakkını kendinizde görüyorsunuz.

“Ah! Beyler, insan tarihinde, insanlığın tarihinde, sizin topluluğunuz ve kararınız ne denli küçük bir şeydir, sırasında, bir kasırganın uçsuz bucaksızlığı içinde dönüp duran, kaderi yok olmak ya da en azından dönüşmek olan küçük birşey, kendilerini son-suza dek yenileyen ve dönüştüren kozmik güçlerin aralıksız sürdürdükleri bir oyuna, aynı tarihe ve aynı olgulara yeniden başlamak için yaşayan küçük bir şey.”

Herhangi bir kimse Vaillant için cahil, gaddar biri ya da bir deli diyebilir mi? Zihni olağanüstü biçimde açık ve çözümleyici değil mi? Fransa'nın en entellektüel kesimlerinin onun yanında durmasına, ve Vaillant'ın ölüm cezasını hafifletmesi için Başkan Carnot'ya verilecek toplu dilekçeyi imzalamalarına şaşmamak gerek.

Carnot hiçbir ricayı dinlemedi, insanlığa bir darbe indirmekten fazlasını istiyordu, Vaillant'ın canına susamıştı, ve ardından –kaçınılmaz olay gerçekleşti: başkan Carnot öldürüldü. Suikastçının ufak hançerinin kabzasında şu söz kazılıydı;

VAILLANT!

Santa Caserio bir Anarşistti. Kaçıp uzaklaşabilir, kendini kurtarabilirdi; ama bekledi, eyleminin sonuçlarını ayakta karşıladı.

Eylemi için öne sürdüğü gerekçeler öyle basit, öyle ağırbaşlı ve çocuksudur ki insan aklına, küçük köy okulundaki, ondan tatlı, yumuşak özülle dünyadaki acımasız gerginliğe karşı durabilmek için fazla duyarlı bir doğaya sahip diye sözeden öğretmeni İtalyan şairi Ada Negri'yi Caserio'ya dokunaklı övgüler yaparken aklına getirebiliyor.

“Sayın Jüri üyeleri! Amacım bir savunma yapmak değil, yalnızca eylemimi açıklamak.

“İlkgençliğimden beri şuanki toplumun kötü bir biçimde düzenlenmiş olduğunu öğrendim, öyle kötü

ki hergün birçok perişan erkek eşlerini ve çocuklarını en acılı durumlarda terkederek intihar ediyordu. Binlerce işçi iş bulmak için uğraşüyor ama sonuç alamıyordu. Yoksul aileler soğukta titreyerek yiyecek için dileniyor, büyük bir sefalet içerisinde acı çekiyor, küçük çocuklar acı içindeki annelerinden yiyecek istiyorlar, ve anneleri, hiçbir şeyleri olmadığından, yiyecek veremiyorlardı. Evde kalan birkaç eşya da ya satılıyor ya da rehine veriliyordu. Tek yapabildikleri sadaka alabilmek için dilenmekti; ki genellikle serse-riler gibi tutuklanıyorlardı.

“Sekiz-on yaşlarındaki küçük kızların günde on-beş saat hiçbir değeri olmayan 20 sent için çalışmak zorunda olduklarını gördükçe gözyaşlarımı tutamı-yordum, ve bu yüzden kendi ülkemi terkettim. On-sekiz yirmi yaşlarındaki genç kızlar sadece bahşiş maskaralığı için günde onbeş saat çalışıyorlardı. Ve bu sadece benim halkıma olmuyordu, çalıştıkları fab-rika bolluk içinde bir servet üretirken, bir ekmek ka-buğu için bütün gün terleyen tüm işçilerin başına ge-liyordu. İşçiler en kötü koşullarda yaşamak zorunda bırakılıyor, bir parça ekmek bir kaşık pirinç ve su ile besleniyorlar ve 30-40 yaşlarında bitkin düşüp has-tanelerde ölüyorlardı. Üstelik, aşırı çalışma ve kötü beslenme yüzünden, bu mutsuz insanların yüzlercesi birden -ülkemdeki doktorların söylediğine göre, kötü beslenme, çok çalışma ve yokluklardan kaynaklanan

bir hastalık olan- pellagra adlı bir hastalık yüzünden yitip gidiyorlardı.

“Kasabalarda çok sayıda ekmek ve giysi olmasına karşın pekçok aç insan ve acı çeken çocuk gördüm. İsteyenin ulaşabileceği giysilerle ve yünlü eşyayla dolu pekçok büyük mağaza, ve buğday ve hint mısıryla dolu depolar gördüm. Ve, öte yanda çalışmayan, hiçbir şey üretmeyen, başkalarını emeği üzerinde yaşayan; hergün zevkleri için binlerce frank harcayan, işçilerin kızlarını ayartan, 40-50 odalı evler, 20 ya da 30 at, pekçok hizmetçi sahibi olan, kısaca yaşamın tüm zevklerini çıkartan insanlar da gördüm.

“Tanrıya inanırdım, ama insanlar arasındaki bu büyük eşitsizliği görünce, insanı yaratanın tanrı olmadığını insanın tanrıyı yarattığını kabullendim. Ve varsılıklarının saygı görmesini isteyenlerin, cennetin ve cehenmenin varolduğu vaazını vermekle ve halkı cahil bırakmakla ilgilendiklerini keşfettim.

“Kısa zaman önce, Vaillant şuanki toplum sistemini protesto etmek amacıyla Millet Meclisine bir bomba attı. Hiç kimseyi öldürmedi, yalnızca bazı insanları yaraladı, buna karşın burjuva adaleti onu yine de ölüm cezasına mahkum etti. Ve suçlunun mahkumiyetiyle tatmin olmayıp Anarşistlerin peşine düştüler, ve yalnızca Vaillant’i tanıyanları

değil, Anarşist bir konferansa katılmış herkesi tutukladılar.

“Hükümet onların eşlerini ve çocuklarını düşünmedi. İnsanların cezaevine konmasının sadece onların acı çekmesi anlamına gelmediğini, küçük çocuklarının ekmek için ağladığını gözönüne almadı. Burjuva adaleti henüz toplumun ne olduğunu bile bilmeyen bu küçükleri kendine dert edinmedi. Babalarının hapiste olması onların suçu değildi, onlar salt yemek istemişlerdi.

“Hükümet özel evleri arayarak, özel mektupları açarak, konferansları ve toplantıları yasaklayarak, bize karşı en ünlü baskıları uyguladı. Bugün bile, bir gazeteye makale yazdığı için, ya da kamuya açık olarak bir görüş belirttiği için yüzlerce anarşist tutuklanıyor.

“Sayın jüri üyeleri! Sizler burjuva toplumunun temsilcilerisiniz. Eğer benim başımı istiyorsanız alın, ama böyle yapmakla anarşist propagandayı durdurabileceğinizi sanmayın. Dikkatli olun, ne ekersen onu biçersin.

1896’da, Barcelona’da, dini bir geçit töreni sırasında bir bomba patladı. Anında üçyüz kişi tutuklandı. Bazıları anarşistti, ancak çoğunluk sendikacılardan ve sosyalistlerden oluşuyordu. Berbat Montjuich cezaevine atıldılar ve en korkunç işkencelere maruz kaldılar. Bir kısmı öldükten, bir kısmı da de-

lirdikten sonra, davaları Avrupa'nın liberal basını tarafından ele alındı ve az sayıda insan serbest bırakılarak kurtuldu.

Bu Engizisyonun yeniden doğuşundan öncelikle sorumlu olan kişi İspanya Başbakanı Canovas del Castillo'ydu. Kurbanlara işkence yapılmasını, bedenlerinin yakılmasını, kemiklerinin kırılmasını, dillerinin kopartılmasını emreden oydu. Küba'daki rejimi sırasında vahşet sanatında epey pratik yapmış olan Canovas, uyanan sivil bilincin istemlerine ve protestolarına karşı tümüyle sağır kaldı.

1897'de Canovas del Castillo, Angiolillo adlı genç bir İtalyan tarafından vurularak öldürüldü. Angiolillo kendi ülkesinde bir editördü, ve sert ifadeleri kısa zamanda yetkililerin dikkatini çekti. Baskılar yoğunlaştı ve Angiolillo İtalya'dan İspanya'ya, oradan Fransa ve Belçika'ya geçti, sonunda İngiltere'ye yerleşti. İngiltere'de dizgici olarak iş buldu ve kısa zamanda meslektaşlarının çevresine girdi.

Bu meslektaşlarından biri Angiolillo'yu şöyle tanımladı: "Matbaacılıktan çok gazeteciliğe yatkın gibi duruyordu. Zarif elleri işin içinde yetişmediğini gösteriyordu. Yakışıklı yüzü, kumral saçları, dikkatli görünümüyle şen şakrak bir güneyliye benziyordu. Angiolillo İtalyanca, İspanyolca ve Fransızca konuşuyordu ama İngilizce bilmiyordu; benim bildiğim çat pat Fransızca da uzun süreli bir konuşmayı sürdür-

mek için yeterli değildi. Bununla beraber, Angiolillo kısa zamanda İngilizce deyimleri kapmaya başladı; hızlı, keyifli bir biçimde öğreniyordu, ve dizgici arkadaşları arasında popüler olması fazla sürmedi. Seçkin ve bir o kadar da alçakgönüllü kişiliği, herkesin kalbini kazanmıştı.”

Angiolillo basılan yayınlarla ayrıntılı olarak ilgilenmeye başlamıştı. Montjuich'deki savunmasız kurbanlara karşı büyük bir insani yakınlık duyuyordu. Trafalgar Meydanı'nda, Castillo'nun pençelerinden kaçıp siyasi sığınma arayışıyla İngiltere'ye gelen birkaç İspanyol dolayısıyla bu zorbalıkların sonuçlarını kendi gözleriyle görmüş oldu. Trafalgar Meydanı'ndaki büyük toplantıda İspanyollar gömleklerini çıkardılar ve yakılan etlerin korkunç izlerini gösterdiler. Angiolillo için gördüklerinin etkisi binlerce kuramdan fazla oldu; etkisi sözcüklerin ötesine, tezlerin ötesine hatta kendi kendisinin bile ötesine taşıtı.

İspanya Başbakanı Antonio Canovas del Castillo Santa Agueda'da konuk olarak kalıyordu. Böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, tüm yabancılar onun yüce varlığından uzak tutuluyordu. Bir tek istisna oldu, seçkin görünümlü, şık giyimli bir İtalyan –önemli bir gazetenin temsilcisi. Bu seçkin centilmen Angiolillo'ydu.

Canovas, evden ayrılmak üzereydi ve verandaya çıkmıştı. Aniden Angiolillo onunla karşılaştı. Bir silah sesi geldi, Canovas ölmüştü.

Başbakan'ın eşi "Katil! Katil!" diye bağırıp Angiolillo'yu göstererek fırladı. Angiolillo reverans yaptı. "Pardon Madam," dedi, "Size bir hanımefendi olarak saygı gösteriyorum, ancak bu adamın eşi olduğunuz için üzgünüm. Angiolillo ölümü soğukkanlılıkla karşıladı. Ruhu bir çocuğun ruhu denli saf olan bir adam için en berbat biçimiyle gelen bir ölümü.

Vidalı demir halka ile boğularak öldürüldü. Bedeni güneşin doğuşundan alacakaranlık kuşağına dek güneşin altında yattı. İnsanlar onu gösterip, korkuyla, "İşte orda, -suçlu—acımasız katil." Diyorlardı..

Ne aptallık, ne acımasız bir cahillik! Yanlış anlaşıyor, kınanıyor.

Angiolillo olayına önemli ölçüde paralel bir başka olay da Kral Umberto'ya düzenlediği Suikast ile bir Amerikan kentini ünlü yapan Gaetano Bresci'nin eylemiydi.

Bresci bu ülkeye, herkesin altın başarıyı yakalamaya çalıştığı bu fırsatlar diyarına geldi. Evet, o da başarılı olmak için çalışacaktı. İnançla ve yoğun biçimde çalıştı. İş onun için zor değildi, yeter ki bağımsızlığa, insanlığa, öz-saygıya ulaşmasına yardım etsin.

Böylece umut ve heves dolu olarak New Jersey Paterson'a yerleşti, ve orada kasabadaki dokuma imalathanelerinden birinde haftalığı altı dolara kazançlı bir iş buldu. Haftada altı dolar, hiç kuşkusuz, İtalya'ya göre büyük şanstı, ama yeni ülkede yaşamak için yeterli değildi. Küçük evini seviyordu. İyi bir eşi, ve taptığı bebeği Bianca'nın babasıydı. Yıllarca çalıştı, çalıştı. Haftada altı dolarlardan yüz dolar biriktirmeyi başardı.

Brescia'nin bir ideali vardı. Biliyorum, bir işçinin bir ideale sahip olması aptalcadır ama –ideali Paterson'da La Questione Sociale(Toplumsal Sorun) adlı anarşist gazeteyi çıkarmaktı.

Her hafta, çalışmanın verdiği tüm yorgunluğa karşın, gazetenin çıkartılmasıyla uğraştı. Geç saatlere kadar yardım ediyordu, tüm kaynaklar tükenince ve yoldaşları umutsuzluğa düşünce, Brescia neşe ve umutla, yılların emeğiyle biriktirdiği yüz doları getirdi. Bu gazeteyi ayakta tutacaktı.

Kendi anavatanında insanlar açlık içindeydiler. Mahsüller azdı, ve köylüler kendilerini kıtlıkla yüzyüze görüyorlardı. İyi Kralları Umberto'ya başvurular, o yardım ederdi. Etti de. Köylülerin eşleri Kralın sarayına gittiler, ve bir deri bir kemik kalmış çocuklarıyla bir dilsiz sessizliğiyle kapının önünde beklediler. Bu mutlaka Kralı harekete geçirir diye

düşünüyorlardı. Ama ardından askerler ateş açmaya başladılar ve bu zavallı yoksul insanları öldürdüler.

Bresci, Paterson'daki dokuma imalathanesinde çalışırken bu korkunç kıyımı okudu. Gözünün önüne anavatanındaki savunmasız kadınlar ve masum çocuklar geldi, iyi Kralın tam önünde katledilmişlerdi. Ruhu dehşetle irkildi. Geceleri yaralıların iltelerini duyuyordu. Bazıları yoldaşları olabilirdi, sanki onun bedeniydiler. Neden, neden bu iğrenç cinayetler?

Paterson'daki İtalyan anarşist grubunun toplantısı neredeyse bir kavgayla son buldu. Bresci yüz dolarını geri istedi. Yoldaşları rica etiler, onlara biraz zaman tanınmasını istediler. Eğer ona parasını geri verirlerse gazete batacağı. Ancak Bresci parayı geri vermeleri için ısrar etti.

Ne acımasız ve aptalca birşey cahillik. Bresci parayı aldı, ama arkadaşlarının iyi niyetini ve güvenini yitirdi.

29 Temmuz 1900'de, Kral Umberto Monzo'da vurularak öldürüldü. Paterson'un genç İtalyan dokumacısı Bresci, iyi Kralın canını almıştı.

Tüm Paterson polis tarafından gözaltına alındı, anarşist olarak bilinen herkes tutuklandı ve hırpalandı, Bresci'nin eylemi anarşizmin öğretilerine bağlandı. Sanki Anarşizm öğretisi en aşırı biçimiyle bile, kutsal bir yere gider gibi yardım etmesi için Krala gitmiş olan o kadınların ve çocukların vahşice öl-

dürülmelerini dengeleyebilirmiş gibi. Sanki söylenen herhangi bir söz, ne denli iyi söylenmiş olursa olsun, o ölen bedenlerden damla damla süzülen yaşamsal kanın uyandırdığı denli insan ruhunda bir ateş uyandırabilirmiş gibi. Sıradan insan çok ender olarak sözle ya da edimle harekete geçirilir; toplumdaki yanlışlıklara ve dehşetlere yanıt vermek için –çeliğin mıknatısa yapışması gibi– hiçbir çağrı beklemeyen şey toplumsal yakınlık duygusudur.

Eğer toplumsal kuram siyasi şiddet eylemlerine neden olan önemli bir etkense, Anarşizmin pek görülmediği Hindistan’da patlak veren şiddet olaylarını nasıl açıklayacağız. Hindu öğretileri, tüm diğer eski felsefelerden çok yaşamın sürükleyicisi olarak pasif direnişi ve en yüksek ruhsal ideal olarak da Nirvana’yı yüceltmıştır. Bununla beraber Hindistan’daki toplumsal karışıklık her geçen gün artıyor ve en son Hindu Madar Sol Dhingra’nın Sir Curzon Wylie’yi öldürdüğü siyasi şiddet eylemiyle sonuçlandı.

Eğer böyle bir fenomen yüzyıllardır toplumsal ve bireysel olarak pasiflik ruhuyla sarılmış bir ülkede gerçekleşebiliyorsa, büyük toplumsal eşitsizliklerin insan kişiliğinde yaptığı dev boyutlu, devrimci-leştirici etkileri kim sorgulayabilir? Kim şu sözlerin mantığından, adaletinden kuşkulananabilir:

“Biz İngiliz ürünlerine yönelik tecimsel boykotu başlattığımızdan beri, baskı, tiranlık ve masum

insanların ayırım gözetilmeden cezalandırılması yabancıların kontrolündeki Hindistan yönetiminin parolası oldu. İngilizlerin yırtıcı nitelikleri şimdi Hindistan'da çok daha gözle görülür hale geldi! Kılıç gücüyle Hindistan'ı kontrol altında tutabileceklerini zannediyorlar! Bombayı gündeme getiren bu küstahlık olmuştur, ve onlar savunmasız ve silahsız halkın üzerindeki tiranlıklarını arttırdıkça terörizm de artacaktır.

Terörizmi ülkemize yabancı birşey olarak küçük görebiliriz, ancak bu tiranlık sürdükçe suçlanması gerekenlerin teröristler olmadığının ama bundan sorumlu olan tiranlar olduğunun kabul edilmesi kaçınılmaz olacaktır. Terör, umutsuzluğun kıyılarına sürüklenmiş savunmasız ve silahsız bir halk için tek umardır. Onlar için bu asla bir suç ögesi değildir. Suç sadece tirandadır.”⁴

Tutucu biliminsanları bile insan kişiliğini belirleyen tek etkenin kalıtsallık olmadığını kabul etmeye başladılar. İklim, beslenme, meslek; hatta renk, ışık ve ses dahi insan psikolojisinde gözönüne alınan öğeler olmuşlardır.

Eğer bu doğruysa, büyük toplumsal suistimallerin farklı zihinleri ve farklı mizaçları farklı yollardan etkileyeceği görüşü ne dereceye dek doğrudur. Ve

⁴ Özgür Hindistan.

Anarşizmin öğretilerinin, ya da bu öğretilerin çeşitli bileşenlerinin siyasi şiddet eylemlerinden sorumlu olduğu düşüncesi ne denli mantıksızdır.

Anarşizm, insan yaşamına her hangi bir toplumsal kuramdan daha fazla değer verir. Tüm Anarşistler Tolstoy'la şu temel doğruda anlaşılırlar: eğer herhangi bir malın üretimi insan yaşamının kurban edilmesini gerektiriyorsa, toplum o mal olmadan da yapabilir ama o yaşam olmadan yapamaz. Bununla birlikte bu, hiçbir biçimde anarşizmin boyuneğme öğrettiğini göstermez. Zaten tüm acıların, tüm sefaletin, tüm hastalıkların boyuneğmeden kaynaklandığını bilirken nasıl yapabiliyordu bunu?

Yıllar önce, Amerikalıların kimi ataları tiranlığa direnmenin Tanrıya bağlılık anlamına geldiğini söylememişler miydi? Ki o bir Anarşist değildi. Ve tiranlığa direnişin bir insanın en yüksek ideali olduğunu söyledi. Hangi biçim altında olursa olsun, tiranlık varoldukça, tiranlığa karşı direnmek insanın soluk alıp vermek denli kaçınılmaz olan en derin tutkusunu olmalı.

Sermayenin ve hükümetin topyekün şiddetiyle karşılaştırıldığında, siyasi şiddet eylemleri okyanusta damladır ancak. Eylemcilerin ruhlarıyla katlanılmaz toplumsal eşitsizlik arasındaki çatışmanın korkunçluğu çok az kişinin itiraz ettiği en güçlü bir kanıttır.

Bir keman teli gibi gerilmiş olarak yaşam için gözyaşı dökerler ve inlerler, amansızca, acımasızca, ve tümüyle gaddarca. Umutsuz bir anda tel kopar. Akortsuz kulaklar gürültüden başka birşey duymazlar. Ancak aşırı acı çeken ağlamayı işitenler onun armonisini anlayabilirler, onlar o ağlamada insan doğasının en zorlayıcı anının gerçekleşişini duyarlar.

Siyasi şiddet psikolojisi böyledir.

Siyasi Şiddet Psikolojisi, Emma Goldman

Emma Goldman'ın (27 Haziran 1869 Kovno, Litvanya - 14 Mayıs 1940 Toronto, Kanada) The Psychology of Political Violence başlıklı bu metni, Anarchy Archives'in internet'teki sitesinden indirilen edisyonundan dilimize aktarılmıştır. Anarchy Archives'i hazırlayanlardan; Pitzer College'de Siyasal Bilimler profesörü olan Dana Ward, metnin tarandığı kaynak olarak Emma Goldman'ın Anarchism and Other Essays'ini (İkinci Genişletilmiş Baskı, New York & London: Mother Earth Publishing Association, 1911. s. 85-114.) gösteriyor.

Anarşist Kütüphane

Emma Goldman
Siyasi Şiddet Psikolojisi
1917

05.05.2020 tarihinde şuradan alındı: anarsizm.org

Çeviri: Süreyya Evren, KARAŞIN,
fotokopi-betik 8, İstanbul Mayıs 1998

tr.anarchistlibraries.net